



Handläggare: Riitta Sköld  
Tfn: 508 09 307

Till  
Norrmalms stadsdelsnämnd

## **Tillsynen över folköls- och tobaksförsäljningen inom Norrmalm**

### **Förslag till beslut**

Stadsdelsnämnden godkänner redovisningen.

Ylva Tengblad  
Stadsdelsdirektör

Lars B Strand  
Vik avdelningschef

### **Sammanfattning**

Från och med den 1 januari 2002 ansvarar stadsdelsnämnderna för tillsynen över folkölsförsäljningen. Under hösten har förvaltningen genomfört en kartläggning av folkölsförsäljningen inom Norrmalm. Kartläggningen har resulterat i 66 registrerade försäljningsställen. I detta tjänsteutlåtande redogörs för den genomförda kartläggningen. Förvaltningen föreslår att det fortsatta tillsynsarbetet för folkölsförsäljningen samordnas med det lokala tillsynsarbetet för försäljning av tobaksvaror - detta under förutsättning att kommunfullmäktige beslutar om att stadsdelsnämnderna övertar ansvaret för tobaksförsäljningen.

**Ärendets beredning**

Kartläggningen har utförts av avdelningen för strategi och stöd i samarbete med förvaltningens samordnare för drogforebyggande åtgärder. Detta ärende har utarbetats inom avdelningen för strategi och stöd efter kartläggningen. Under kartläggningen har samråd skett med stadsdelens fritidsenhet.

**Bakgrund***Ändringar i alkohollagen*

De förändringar i alkohollagen som riksdagen beslutade om den 1 juni 2001 innebär att kommunen har ansvaret för tillsyn över folkölsförsäljningen från och med januari 2002 och att den som säljer eller serverar folköl är skyldig att anmäla detta hos kommunen.

Lagförändringen innebär också att försäljningsstället ska ha ett program för egentillsyn. Kommunens tillsynsuppgift innebär rådgivning, information samt kontroll av försäljningsställets verksamhet och egentillsynsprogram.

Kommunen har rätt att ta ut en tillsynsavgift av den som säljer folköl. Kommunen har också rätt att förbjuda försäljning eller meddela varning om bestämmelserna i alkohollagen inte följs.

Som tidigare gäller att folköl får säljas om verksamheten bedrivs i en lokal som är godkänd enligt livsmedelslagen och att försäljning av livsmedel bedrivs i lokalen. Folköl får inte säljas till den som inte fyllt 18 år, till den som är märkbart påverkad av alkohol eller annat berusningsmedel eller om det finns anledning att anta att folkölet "langas" till underåriga. Med folköl menas maltdrycker som innehåller mellan 2,25 och 3,5 volymprocent alkohol.

Stockholms kommunfullmäktige beslutade den 3 december 2001 att stadsdelsnämnderna ska ha hand om tillsynen över folkölsförsäljningen från och med januari 2002. Tillsynsavgiften fastställdes till 1000 kr per försäljningsställe.

I sitt tjänsteutlåtande 2002-02-27 (Dnr 625-181/02) redogjorde förvaltningen för förslag till åtgärder och organisation av folkölstillsynen inom Norrmalm. Inledningsvis skulle avdelningen för strategi och stöd göra en kartläggning över stadsdelens försäljningsställen. Resultatet av kartläggningen skulle fungera som utgångspunkt för utformning av förvaltningens fortsatta tillsyns- och informationsarbete.

Förslag till beslut om administrativa ingripanden enligt alkohollagen bereds tills vidare av socialtjänstförvaltningen efter anmälan från stadsdelsnämnden. Stadsdelsförvaltningen återkommer med förslag till delegation i samband med ärendet om reviderad delegationsordning.

### *Drogpolitiska handlingsprogram för Norrmalm*

I augusti 2002 beslutade stadsdelsnämnden om det drogpolitiska handlingsprogrammet för Norrmalms stadsdel. Ett av programmets delmål är att tillsynsarbetet ska leda till en märkbart minskad tillgänglighet av folköl för ungdomar under 18 år.

### *Ändringar i tobakslagen*

Den 15 maj 2002 har riksdagen beslutat om ändringar i tobakslagen. Beslutet innebär att den som säljer tobak är skyldig att anmäla detta till den kommunen. Stadens socialtjänstnämnd har behandlat socialtjänstförvaltningens förslag till riktlinjer för tobakstillsynen i Stockholm. För närvarande väntar ärendet på behandling och beslut i kommunfullmäktige.

Socialtjänstförvaltningens förslag innebär att stadsdelsnämnderna övertar ansvaret för tobakstillsynen för de detaljhandlare som har tobaksvaror till försäljning. Ansvaret för tobakstillsynen av restauranger med serveringstillstånd föreslås finnas hos socialtjänstförvaltningens tillståndsenhet.

Tillsynsavgiften föreslås vara 800 kronor per försäljningsställe. För de försäljningsställen där även tillsynsavgift för folkölsförsäljning debiteras föreslår socialtjänstförvaltningen en avgift på 500 kronor.

Enligt förslaget ska stadsdelsnämnderna ta över ansvaret från och med januari 2003. Fram till det att ett beslut är fattat ansvarar socialtjänstförvaltningen för uppgiften.

### **Förvaltningens synpunkter och förslag**

#### *Kartläggning av folkölsförsäljning inom Norrmalm*

Kartläggningen har genomförts under hösten 2002 och har omfattat totalt ca 150 detaljhandlare och serveringsställen inom Norrmalm. Kartläggningen har resulterat till 66 registrerade ställen som förvaltningen har tillsynsansvar för ( *bilaga 1* ).

Kartläggningen har bestått av en genomgång av inkomna anmälningar, tillsynsbesök, utfärdandet av tillsynsrapport, uppföljningsbesök vid behov, upprättande av aktuellt register, ett informationstillfälle i samarbete med förvaltningens drogsamordnare.

#### *Genomgång av inkomna anmälningar*

I samband med att stadsdelsnämnderna övertog ansvaret för tillsynsarbetet överlämnade socialtjänstförvaltningen de anmälningar som avsåg försäljnings- eller serveringsställen till respektive stadsdel. Antalet försäljningsställen har visat sig vara mindre än vad antalet överlämnade anmälningar var. Detta med anledning av

- Tillsynsansvaret för serveringsställen som har tillstånd att servera starköl, vin och sprit ligger hos socialtjänstförvaltningen. Anmälningar som avsåg dessa restauranger har inte tagits med i stadsdelens register.

- Försäljningsställen som har slutat med folkölsförsäljningen efter att de fått reda på tillsynsavgiftens storlek. Dessa ansåg att tillsynsavgiften på 1000 kronor är så stor i relation till folkölsförsäljningens omfattning att försäljningen inte är lönsam. Deras anmälningar har makulerats.
- Försäljnings- och serveringsställen som har upphört eller som har lämnat in dubbla anmälningar på grund av ägarskifte. Inaktuella anmälningar har makulerats.

#### *Tillsynsbesök*

Under kartläggningstiden har samtliga försäljningsställen - som anmält sin försäljning och som stadsdelsnämnden har tillsynsansvar för - mottagit ett tillsynsbesök. Syftet med besöket har varit att kontrollera att lokalen är godkänd enligt livsmedelslagen och att livsmedelssortimentet är tillräckligt. Affärsinnehavaren eller personalen har också talat om hur informationen om gällande regler till personalen sker, hur reglerna tillämpas samt om det finns frågor kring folkölsförsäljning eller tillsynsarbetet.

Förutom dessa affärer har ca 80 övriga detaljhandlare och kaféer besökts. Syftet med dessa besök har varit att försäkra sig om att det inte förekommer oanmäld folkölsförsäljning. De ställen som inte har lämnat in anmälan men där folköl fanns till försäljning har förvaltningen informerat om aktuella regler samt påmint om anmälningsskyldigheten. Tillsynsbesök har skett efter att anmälan inkommit och registrerats.

#### *Uppföljningsbesök*

De detaljhandlare som inte uppfyllt kraven för folkölsförsäljning - dvs. lokalen är inte godkänd som livsmedelslokal eller livsmedelssortimentet har inte varit tillräckligt - har uppmanats att sluta med försäljningen. Vid de oanmälda uppföljningsbesök som har gjorts efteråt har hittills inte försäljning förekommit. Förvaltningen har inte i dessa fall initierat några sanktioner i form av förslag till varning eller försäljningsförbud.

#### *Registrerade försäljningsställen*

De 66 registrerade affärerna och kaféerna har godkända livsmedelslokaler och livsmedelssortimentet är tillräckligt. De har kännedom om att försäljning inte är tillåten till ungdomar under 18 år och att kassapersonalen är skyldiga att vid tveksamma fall begära legitimation. Att kommunen har tillsynsansvaret och att tillsynsavgiften tillkommit är information som inte har varit lika allmänt känt. De registrerade affärerna och kaféerna har rutiner för att informera personalen om gällande regler; informationen sker oftast i samband med anställningen, arbetsträffar och inför storhelger. Egentillsynen i de besökta affärerna har utformats på olika sätt, mest beroende på att hur många anställda som finns i affären.

De synpunkter som affärsinnehavarna har lämnat vid tillsynsbesöken har handlat om tillsynsavgiften och dess storlek som är den samma oavsett ölförsäljningens omfattning. Många har också efterfrågat informationsmaterial, dekalerna och dylikt som kommunen som tillsynsmyndighet borde tillhandahålla.

De synpunkter som tillfrågade ungdomar och föräldrar har framfört på kartläggningen och statistiken över "Andelen flickor och pojkar som dricker folköl" (*bilaga 2*) har handlat om vikten att sprida kunskap om gällande regler och om konsekvenserna då lagen inte efterlevs. De betonar också att det är viktigt att kontrollen och tillsynen av efterlevnaden finns och att den är synlig.

#### *Samordnad tillsyn för försäljning av folköl och tobak*

Utifrån den genomförda kartläggningen vill förvaltningen framhålla att det är angeläget att tillsynsbesöken är återkommande och att förvaltningens fortsatta insatserna inriktas på försäljningsställens program för egentillsyn och tillämpningen av det. Det är viktigt att informationen om försäljningsställens anmälningsskyldighet och om kommunens tillsynsansvar fortsätter lokalt via olika kanaler samt att tillsynsarbetet sker i samarbete med förvaltningens samordnare för drogforebyggande åtgärder och med fritidsenheten.

Förvaltningen föreslår att det fortsatta tillsynsarbetet för folkölsförsäljningen samordnas med det lokala tillsynsansvaret för försäljning av tobaksvaror - under förutsättning att kommunfullmäktige beslutar om att stadsdelsnämnderna övertar tillsynsansvaret för tobaksförsäljningen. Tillsynsarbetet bör enligt förvaltningens uppfattning finansieras inom ramen för de intäkter som tillsynsavgifterna ger.

#### **Bilagor**

1. Registrerade folkölsförsäljningsställena 2002-10-30, Norrmalms stadsdelsförvaltning
2. Andelen flickor och pojkar som dricker folköl - Informationsmaterial från stadens utrednings- och statistikkontor, år 2002
3. Barnchecklista